

Diàleg

AVUI+

 JOAN BOSCH I ROURA, president
 JOAN VALL I CLARA, vicepresident executiu
 EMILI GISPERT, director general de continguts
 ANNA MARIA RIBAS, directora general de gestió
 JORDI GRAU, subdirector general de continguts
 XEVI ESTEVA, director de publicitat

**DE L'ESTIU EIG BENESTANT I
 ELITISTA A LA DEMOCRATITZACIÓ
 DE L'OCI I EL LLEURE**

 Joaquim Nadal
 Farreras

Historiador

Informacions d'estiueig

L'estiu de 1936 es va publicar amb normalitat el número 3 de la *Revista de S'Agaró*, que es venia al preu de dues pessetes. Amb un disseny modern i un dibuix a la portada ple de color i evocació marinera. Sobre un fons blau de mar amb tres velers insinuats navegant se situa en primer pla una parella jove damunt d'una barca. Ella, lleument recolzada sobre la roda del timó i la botavara de la vela i, ell, assegut a la banyera amb samarreta de ratlles mirant-la amb displacència. La noia llueix una pamela, mostra la plenitud de la morenor al cos amb un top vermell amb pics blancs, sense tirants, cenyit al coll que deixa l'espatlla al descobert, i uns pantalons del blau del mar. A l'interior, els anuncis del *Di-que flotante*, Pedro Rodríguez, Vins-xampany de Perelada, Air France i els hotels de la cadena Husa, només a tall d'exemple, embolcallen un contingut lleuger, crònica social i festiva, recull de lleure, i articles d'evocació literària o històrica com els de Josep Pla i Carles Rahola, dedicats, respectivament, a l'Hermós i a les velles llegendes de la Costa Brava, molt lluny del drama que viuria Rahola al final de la guerra.

HEM DE PENSAR QUE EL NÚMERO ja estava tirat quan es van desencadenar els fets dramàtics de la insurrecció militar del 18 de juliol de fa setanta-cinc anys. I, ara, amb la perspectiva del temps, se'ns fa estrany el punt d'indiferència frívola que es podria inferir de la coincidència en el temps de la revista i la insurrecció. No va passar, en canvi, el mateix amb el setmanari *Mirador*, fundat per Amadeu Hurtado, i que va sortir des del 31 de gener de 1929 al 16 de juliol de 1936, "en què va deixar d'aparèixer a causa de les circumstàncies", diuen Joan Torrent i Rafael Tasis. Aquest setmanari de literatura, art i política que dirigiria primer Manuel Brunet i més tard Just Cabot va encetar una nova escola de periodisme de reportatge que en faria una publicació moderna i atractiva. Innovadora també. Aquí es van publicar una sèrie d'articles, variacions sobre l'estiueig que signava Josep M. Planes. Aquests articles i un conjunt més d'anys posteriors, també a *Mirador*, conformen la tria que ha fet Marc Soler i que ha esdevingut el llibre *L'estiueig. Com fèiem vacances entre 1929 i 1935*, que acaba d'editar, a Barcelona, aquest mateix juliol de 2011 l'editorial Quaderns Crema. Marc Soler explica, a la introducció de l'edició que ha preparat, com "*Mirador* simbolitzaria el final de

trajecte (tràgic) d'un període iniciat *grosso modo* amb l'embranchida de la Renaixença, que va continuar amb la saba fermentadora del Modernisme i la Mancomunitat, que va culminar amb la voluntat ordenadora –sovint un pèl *ordenancista*– i l'esperit cívic del Noucentisme, i que la Generalitat republicana, amb tots els seus defectes, errors i mancances, no va ser a temps, ni li ho varen permetre, de consolidar".

HE ESMENTAT AL PRINCIPI la *Revista de S'Agaró* perquè s'escau una continuïtat cronològica entre el final de *Mirador* i el número d'estiu de 1936. És el punt àlgid d'un final d'etapa en el qual molt incipientment conviuen les formes clàssiques, més burgeses i benestants, de l'estiueig i els intents republicans de demo-

Un periodisme de primer nivell, que condensa la crònica d'una transició final de l'elitisme selectiu i el lleure popular a les formes de la massificació

cratització i popularització del lleure, l'oci i les vacances en un assaig frustrat encara de transversalitat social, com passava amb les colònies, les ciutats de vacances i els projectes educatius diversos que van fer eclosió en aquell moment creatiu. Glòria Soler apunta en el seu llibre *L'estiueig a Catalunya, 1900-1950* (Ed. 62, 1995), amb fotografies de Xavier Miserachs, un lent declivi i continuïtat de les velles formes elitistes de l'estiueig, que s'arrosseguen fins als anys cinquanta, quan comencen a desvetllar-se fenòmens de popularització i massificació del turisme. Però el punt de ruptura estava servit i els vells testimonis d'abans de la guerra donarien pas, a partir de 1940, a una nova estètica a la mateixa *Revista de S'Agaró*, a tot el disseny del cartellisme turístic i al capteniment mateix d'alguns dels entusiastes divulgadors del turisme, que, adaptant-se a les noves circumstàncies, fan aproximacions noves, de la mateixa potència evocadora, com per exemple el llibre de Josep Pla que l'editorial Destino estamparia l'any 1941 amb el títol de *Costa Brava. Guia general y verídica*, amb pròleg d'Alberto Puig Palau i que amb el temps donaria peu a una sèrie successiva de guies de la Costa Brava amb la minuciositat descriptiva, adjectivada i cromàtica dels paisatges, de la ploma i de la prosa de Josep Pla.

ABANS, PERÒ, I PER AL PERÍODE DE 1929 a 1935, el llibre que hem esmentat ens transporta als grans centres d'estiueig amb els articles de Josep M. Planes so-

GUILLEM CIFRÉ

bre Caldetes, Camprodon, Olot, Sitges i Cadaqués, i les aproximacions més urbanes, més en l'estil de la "*Boullabaise barcelonina*" de Ricard Opisso, dels banys de Sant Sebastià (Joan Soler), Montgat en la visió de Manuel Amat i la més detallista de Jaume Passarell, Castelldefels, Vilanova i Sant Feliu de Guíxols (Manuel Amat), Tossa de Josep Palau o la Barceloneta d'Andreu A. Artís. Aquest ens acostava també a la festa major de Gràcia, i Jaume Passarell fa incursions d'una gran força evocadora sobre Granollers i el Vallès, o sobre un diumenge a l'escullera i l'univers divers d'humanitat que s'hi concentrava, o l'aire universal de festa major d'envelats i gallarets del quinze d'agost. La segona part, amb articles, ara de més actualitat, de Carles Sentís i Manuel Amat sobre Eivissa, Mallorca i Menorca i el paper dels catalans a les Illes, completa el quadre del conjunt. Desfilen per tots els articles, més enllà dels primers dedicats al turisme "més distingit", el conjunt bigarrat i multicolor de les casetes i dels establiments de bany, dels diumenges amb tren a la platja, dels dinars i les gramoles i els gramòfons després de les migdiades, dels canots i els autoòmnibus, de les evasions i les efusions d'una població que fugia de l'aglomeració per acostar-se a la natura i el lleure concentrats. De fet, unes "informacions d'estiueig", un periodisme de primer nivell, que condensa la crònica d'una transició final de l'elitisme selectiu i el lleure popular a les formes de la massificació que arribarien immediatament.